

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 32 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i straffeprosessloven og
folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige
ytelser ved unndragelse fra straff eller
strafforfølgning)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	6.3	Inngrepet er rimelig, nødvendig og forholdsmessig, og i tråd med EMK og Grunnloven	21
2	Høringen	6			
3	Gjeldende rett	8	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	23
3.1	Forvaltning av siktedes formue	8			
3.2	Betalinger til siktede og straffbar medvirkning til unndragelse	10	8	Merknader til de enkelte bestemmelsene	24
3.3	Rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning	10	8.1	Til endringene i straffeprosessloven	24
			8.2	Til endringene i folketrygdloven ..	24
4	Forslaget i høringsnotatet	13			
5	Høringsinstansenes syn	15		Forslag til lov om endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning)	26
6	Departementets vurdering	18			
6.1	Betalinger til siktede når formuen er satt under forvaltning	18			
6.2	Suspensjon av eller reduksjon i visse trygde- og pensjonsytelser når formue er satt under forvaltning	19			

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 32 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 8. desember 2017,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen lovendringer som innebærer begrensninger i tilgangen og retten til offentlige ytelser for personer som unndrar seg straff eller strafforfølgning.

Endringene i straffeprosessloven sikrer at siktede ikke får tilgang til utbetalinger og andre overføringer, herunder offentlige ytelser, dersom formuen er satt under forvaltning som følge av unndragelse fra straff eller strafforfølgning.

Endringene i folketrygdloven innebærer at visse ytelser etter loven suspenderes eller reduseres, dersom mottakerens formue er satt under forvaltning som følge av unndragelse fra straff eller strafforfølgning. Forslaget innebærer en utvidelse av de gjeldende reglene om suspensjon av eller reduksjon i ytelser ved opphold i fengsel mv.

2 Høringen

Justis- og beredskapsdepartementet sendte i september 2017 på høring forslag til endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven, i samråd med Arbeids- og sosialdepartementet. Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Tingrettene

Riksadvokaten
Statsadvokatembetene
Generaladvokaten
Krigsadvokatene for Nord-Norge
Krigsadvokatene for Sør-Norge

Politidirektoratet
Politidistriktene
Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert kriminalitet (Kripos)
Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet (ØKOKRIM)
Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Barneombudet
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Den rettsmedisinske kommisjon
Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi)
Domstoladministrasjonen
Erstatningsnemda for voldsofre
Fylkesmennene
Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging
Kontoret for voldsoffererstatning
Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll
Kriminalomsorgsdirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter
Regjeringsadvokaten
Sametinget

Sekretariatet for konfliktrådene
Statens barnehus
Statens pensjonskasse
Statens sivilrettsforvaltning
Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og trygghetstjenester (EOS-utvalget)
Stortingets ombudsmann for Forsvaret
Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivilombudsmannen)
Tolldirektoratet
Trygderetten

Advokatforeningen
Akademikerne
Alternativ til Vold
Amnesty International Norge
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli-hendelsene
Den norske Dommerforeningen
Den norske Forsikringsforening
Den norske Helsingforskomité
DIXI Landsforeningen for voldtatte
Felleskap mot seksuelle overgrep
Finans Norge
Fritt ord
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)
Gatejuristen
Hovedorganisasjonen Virke
IKT-Norge
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Juss-Buss
Jussformidlingen i Bergen
Jusshjelpa i Midt-Norge
Jusshjelpa i Nord-Norge
Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep
Kommunal landspensjonskasse (KLP)
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Krisesentersekretariatet
Kvinnefronten i Norge
Kvinnegruppa Ottar
Landsforeningen for voldsofre
Landsforeningen mot seksuelle overgrep
Landslaget for offentlige pensjonister (LOP)

Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo
MiRA-senteret	Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress	Forsvarets forskningsinstitutt
Norges Juristforbund	Forsvarets høyskole
Norges Kvinne- og familieforbund	Handelshøyskolen BI
Norges Offisersforbund	Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved Universitetet i Oslo
Norges Politilederlag	Politihøgskolen
Norges Røde Kors	
Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening	Høringsfristen var 17. oktober 2017. Følgende instanser har kommet med realitetsmerknader:
Norsk fengsels- og friomsorgsforbund	
Norsk forening for kriminalreform – KROM	
Norsk Kvinnesaksforening	Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert kriminalitet (Kripos)
Norsk Psykologforening	Det nasjonale statsadvokatembetet
Norsk Rettsmedisinsk Forening	Domstoladministrasjonen
Norsk rikskringkasting	Hordaland statsadvokatembeter
Norsk senter for menneskerettigheter	Kriminalomsorgen region sørvest
Norske kvinnelige juristers forening	Kriminalomsorgsdirektoratet
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)	Landsforeningen for voldsofre
Pensjonistforbundet	Oslo politidistrikt
Pensjonskasseforeningen	Oslo statsadvokatembeter
Politiets fellesforbund	Pensjonskasseforeningen
Politijuristene	Politidirektoratet
PRO-senteret	Politihøgskolen
Prostituertes interesseorganisasjon i Norge	Riksadvokaten
Redd Barna	Statens sivilrettsforvaltning
Rettspolitisk forening	Stine Sofies Stiftelse
Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)	
Senter for seksuelt misbrukte menn	
Senter mot incest og seksuelle overgrep	Følgende høringsinstanser har uttalt at de ikke har merknader til forslagene eller at de ikke vil inngi høringsuttalelse:
Hordaland	
Statsadvokatenes forening	Arbeids- og sosialdepartementet
Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep	Barne- og likestillingsdepartementet
Stiftelsen Rettferd for taperne	Forsvarsdepartementet
Stine Sofies Stiftelse	Landbruks- og matdepartementet
Straffedes organisasjon i Norge (SON)	Samferdselsdepartementet
Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep	Utenriksdepartementet
Støttesenter mot incest Oslo	Arbeidsgiverforeningen Spekter
Støttesenteret for fornærmede i straffesaker	Brønnøysundregistrene
Tilsynsrådet for advokatvirksomhet	Møre og Romsdal politidistrikt
Unio	Norges Høyesterett
Voksne for barn	Regjeringsadvokaten
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund	
Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen	

3 Gjeldende rett

3.1 Forvaltning av siktedes formue

Når en siktet unndrar seg strafforfølging eller straffullbyrdelse ved flukt, eller oppholder seg i utlandet og ikke på oppfordring innfinner seg i riket, kan siktedes formue settes under forvaltning, jf. straffeprosessloven §§ 220 til 222.

Straffeprosessloven § 220 lyder:

«Når den som er dømt til høyere straff enn fengsel i 6 måneder eller med skjellig grunn mistenkes for en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i mer enn 2 år, ved flukt unndrar seg straffens fullbyrding eller forfølgningen, eller oppholder seg i utlandet og ikke på oppfordring innfinner seg i riket, kan retten ved kjennelse beslutte å sette hans formue under forvaltning.

Forsvareren skal være hørt før avgjørelsen treffes. Har siktede ikke allerede forsvarer, skal forsvarer oppnevnes.»

Bestemmelsene i §§ 220 til 222 benytter «siktede» som en felles betegnelse på den domfelte, mistenkte eller siktede som en beslutning om formuesforvaltning rettes mot. Tilsvarende terminologi benyttes i denne proposisjonen. Idet påtalemyndigheten begjærer forvaltning av noens formue, får vedkommende status som siktet, jf. straffeprosessloven § 82.

Første alternativ i § 220 første ledd angår konkret idømt straff, mens annet alternativ omhandler den abstrakte strafferamme. Det er uten betydning om det er idømt betinget eller ubetinget fengsel, jf. Bjerke, Keiserud, Sæther, Straffeprosessloven kommentarutgave, bind I, fjerde utgave, note 2 til § 220, side 780.

I forarbeidene til straffeprosessloven uttales at forvaltning av formue kan være aktuelt i «særlige tilfelle» hvor det «kunne være støtende om en rømling skulle kunne overføre hele sin formue til utlandet eller derfra drive sin norske forretning som før», jf. Innstilling om rettergangsmåten i straffesaker fra Straffeprosesslovkomiteén avgitt juni 1969, spesielle motiver til kapittel 17, side 258. Det er likevel på det rene at bestemmelsen også

«har som formål å tvinge en siktet som unndrar seg strafforfølging, til å møte frem», jf. Rt. 2010 s. 1 avsnitt 13. Se også Salomonsen, Den norske straffeproseslov med kommentar, første utgave 1913, bind II, side 369, hvor det fremgår at forvaltning:

«[...] angaar det tilfælde, at en strafforfølging eller straffullbyrdelse ikke kan ske, fordi sigtede holder sig borte, og tilsigter at tjene dels som et middel til at fremtvinge hans møte dels som et surrogat for den straf, han unddrar sig.»

En kjennelse som setter siktedes formue under forvaltning, innebærer at den siktede mister retten til å råde over formuen, jf. straffeprosessloven § 221 første ledd. Forvaltningen omfatter alt som står inne på siktedes konti, uansett om det dreier seg om oppsparte midler, lønn, trygd, pensjon eller andre midler til siktedes underhold, jf. Rt. 2010 s. 1 avsnitt 14 og 15. I Norsk lovkommentar til straffeprosessloven § 220 (note 1698 pr. 21. september 2016) uttales:

«Det vil derfor som hovedregel ikke være uforholdsmessig etter § 170a om forvaltningen gjelder hele formuen, selv om siktede har behov for penger til f.eks. medisiner. Siktede har selv herredømme over når forvaltningen kan heves, jf. Rt. 2010 s. 1 avsnitt 17.»

Etter straffeprosessloven § 221 annet ledd skal påtalemyndigheten sørge for at kjennelsen tinglyses. Det vil blant annet si registreres som en heftelse på siktede i Løsøreregisteret, jf. tinglysingsloven § 34. Kjennelsen må også anmerkes på eiendommens grunnboksblad dersom siktede eier fast eiendom, jf. tinglysningsloven kapittel 3.

Retten oppnevner en tilsynsmann til å forvalte formuen og til å påse at det ikke tilflyter siktede personlig noen inntekt av formuen, jf. straffeprosessloven § 222 første ledd første punktum. Etter annet punktum får reglene i lov om forsvunne personar § 6 anvendelse så langt de passer. Det vil si at siktedes formue skal forvaltes som eiendelene til personer under vergemål, jf. vergemålsloven § 96.

Forvaltningen berører ikke ektefelles og barns krav på underhold fra siktede, jf. Innstilling om rettergangsmåten i straffesaker fra Straffeprosesslovkomiteén avgitt juni 1969, spesielle motiver til utkastet § 227 (loven § 222), side 260-261. Slike utbetalinger foretas av tilsynsmannen, jf. vergemålsloven § 37.

Forvaltningen skal heves når siktede møter eller grunnlaget for den faller bort, jf. straffeprosessloven § 222 andre ledd.

Ifølge Norsk lovkommentar til straffeprosessloven kapittel 17 (note 1668 pr. 21. september 2016) er forvaltning av siktedes formue lite brukt. Tilsvarende forutsettes under henvisning til forarbeidene i Andenæs, Norsk straffeprosess, fjerde utgave ved Tor-Geir Myhrer, side 338. Rt. 2010 s. 1 gir likevel et eksempel på bruk av bestemmelsen i praksis, se nærmere om kjennelsen nedenfor.

Et eget spørsmål er hvorvidt siktede også mister rådigheten over forestående utbetalinger når formuen er satt under forvaltning. Dette spørsmålet har liten praktisk betydning dersom pengene uansett betales inn på en konto som er underlagt forvaltningen. Spørsmålet er likevel avgjørende for siktedes adgang til å sørge for at utbetaling skjer til utlandet, eller på en annen måte til en konto som er utenfor tilsynsmannens kontroll.

En forestående betaling vil i mange tilfeller være et formuerettslig pengekrav som siktede er kreditor for. Et slikt krav vil være en formuesgjenstand som tilhører siktede og som utgjør en del av siktedes formue. Dette må blant annet gjelde vederlag ved salg, gevinster, tilbakebetaling av lån, erstatningskrav og opptjent lønn mv. Tilsvarende gjelder renteinntekter og annen avkastning, for eksempel leieinntekter og aksjeutbytte, som dessuten vil være «inntekt av» formue etter straffeprosessloven § 222. Selv om betaling ikke har funnet sted vil det være nærliggende å regne slike krav som del av den «formue» som settes under forvaltning etter straffeprosessloven § 220 og som siktede mister rådigheten over etter straffeprosessloven § 221 første ledd.

Offentlige ytelser som ennå ikke utbetalt til siktede vil det være vanskeligere rent språklig å regne som en del av mottakerens «formue». Offentlige ytelser kan riktignok bygge på oppjente rettigheter slik at siktede har et rettskrav på å få dem utbetalt, men det er likevel ikke tale om en vanlig formuesgjenstand som siktede kan disponere over. Siktede kan likevel i en viss utstrekning påvirke hvordan offentlige ytelser skal utbetales, se for eksempel om folketrygdloven § 22-18 i punkt 3.3. At siktede dermed har en viss rådighet over nært forestående utbetalinger av offentlige

veldferdsytelser, kan tale for å regne disse som en del av siktedes «formue» etter straffeprosessloven §§ 220 første ledd og 221 første ledd. Også formålet med tvangsmiddelet forvaltning av formue kan tale for å tolke formuesbegrepet slik at en siktet som er fratatt rådigheten over egne midler, ikke kan unndra offentlige ytelser fra forvaltningen. Det offentlige vil ellers bidra til å undergrave en kjennelse som setter siktedes formue under forvaltning, og bidra til å sette siktede i stand til fortsatt å unndra seg straff eller strafforfølgning.

I en kjennelse fra Borgarting lagmannsrett 5. oktober 2009 (LB-2009-126754), som lå til grunn for nevnte Rt. 2010 s. 1, kom lagmannsrettens flertall til at ikke-utbetalte trygde- og pensjonsytelser faller utenfor den formuen som er satt under forvaltning. Lagmannsretten la til grunn at siktede «oppholder seg i Thailand, hvor han ifølge Kripos hver måned tar ut penger fra sin konto i Postbanken i ulike lokale minibanker», og fant at vilkårene for å sette formuen under forvaltning var oppfylt. Flertallet uttalte:

«Når det gjelder virkningen av at formuen settes under forvaltning, kan flertallet ikke slutte seg til at formue også omfatter retten til ikke forfalte trygde- eller pensjonsytelser, slik tingrettens kjennelse må oppfattes, og som svarer med det som er kommet til uttrykk i påtalemyndighetens begjæring 10. juni 2009. Det strider mot vanlig terminologi å omtale slike ikke forfalte ytelser som formue. Ordlyden i § 222, som omtaler «inntekt av den» (formuen) taler heller ikke i retning av en slik forståelse. En forvaltning av As formue vil derimot ikke være til hinder for at As bankkontoer vil kunne beslaglegges og forvaltes, også om det er til disse kontoene siktede lar sine trygde- eller pensjonsrettigheter bli utbetalt.»

Mindretallet kom derimot til at straffeprosessloven § 220 gir hjemmel for å sette siktedes «løpende inntekter i form av uføretrygd» under forvaltning. Mindretallet viste til at spørsmålet ikke er behandlet i rettspraksis eller juridisk teori og mente at ordlyden i bestemmelsen ga lite veiledning. Mindretallet mente at straffeprosessloven § 222 første ledd, som gjør unntak for ektefelles og barns krav på underhold, viser at lovgiver ikke har ønsket at det vanlige sivilrettslige prinsippet om beslagsfrihet for midler til siktedes livsopphold, skal gjelde på dette området. Spørsmålet var om den inntekt det siktes til i straffeprosessloven § 222 «er begrenset til avkastning av siktedes formue i snever forstand, f.eks. aksjeut-

bytte, leie- eller renteinntekter, eller om enhver form for inntekt inngår i siktedes formue i relasjon til straffeprosesslovens bestemmelser om forvaltning». Mindretallet kom til at det er adgang til å sette alle midler som tilhører siktede under forvaltning, også løpende og ikke-forfalte inntekter:

«I anken er det anført at et straffebed ikke skal tolkes utvidende.

Mindretallet kan ikke se at det innebærer noen utvidende tolkning å anse samtlige siktedes midler omfattet av formuesbegrepet i § 220. Ifølge Bokmålsordboka betyr ordet formue «økonomisk verdi av alt det en eier, rikdom», opprinnelig «det en formår». Ordet formue kan dermed sies å ha dels en snever, dels en vid betydning. Etter mindretallets syn ligger det innenfor lovens ordlyd å velge den vide tolkningen av ordet.

Mindretallet påpeker dessuten at den aktuelle bestemmelsen ikke gir noen hjemmel for straff, slik blant annet bestemmelsene i straffeloven gjør. Selv om legalitetsprinsippet gjelder generelt for inngrep mot den enkelte borger, er det etter mindretallets syn særlig de rene straffebestemmelser som ikke kan tolkes utvidende, jf. Grunnloven § 96. Tolkning av lovteksten til det mest vidtrekkende alternativ innenfor ordlyden er i rettspraksis også godtatt for rene straffebestemmelser, jf. Rt-2002-476.

Også retts tekniske hensyn taler for å anse alle siktedes midler omfattet av formuesbegrepet i straffeprosessloven § 220. Grensen mellom det snevre og det vide formuesbegrep er uskarp. En begrensning av beslagsretten til formue i ordets snevre betydning ville invitere til innsigelser på dette grunnlag og til å tildekke opprinnelsen til midler siktede erverver, og dermed gjøre tvangsmidlet lite egnet. Dersom løpende, ikke forfalte inntekter holdes utenfor den formue som kan settes under forvaltning, står siktede fritt til å unndra midlene ved å opprette nye bankkonti og dirigere inntektene dit.

Mindretallet er enig med Kripos i at det kan virke støtende dersom siktede gis rett til å anvende midler som han mottar fra den norske stat til å unndra seg strafforfølgning fra den samme stat.

Etter dette er mindretallet kommet til at det er adgang til å sette alle midler som tilhører siktede, under forvaltning med hjemmel i straffeprosessloven § 220.»

Lagmannsrettens kjennelse ble påanket til Høyesterett. Høyesteretts ankeutvalg tok ikke stilling til

om løpende inntekter eller forestående betalinger omfattes av formuesbegrepet, jf. Rt. 2010 s. 1 avsnitt 16.

Det er dermed uavklart om siktede – når formuen er satt under forvaltning – også mister råderetten over offentlige ytelser som ennå ikke er innbetalt til siktedes bankkonti.

Straffeprosessloven §§ 220 til 222 er foreslått videreført i Straffeprosessutvalgets forslag til ny lov uten at dette spørsmålet tas opp, se utkast til § 22-2 i NOU 2016: 24 side 58, jf. merknader på side 345-346 og 621.

3.2 Betalinger til siktede og straffbar medvirkning til unndragelse

---

Etter straffeloven § 160 annet ledd er det straffbart å medvirke til at noen unndrar seg strafforfølgning ved flukt, for eksempel ved å holde noen skjult eller ved å utgi vedkommende for en annen. Etter straffeloven § 161 første ledd er det straffbart å medvirke til at noen som er idømt frihetsstraff eller en særreaksjon, unndrar seg gjennomføringen av reaksjonen.

Betaling av penger eller overføring av andre formuesgoder til siktede, med forsett om at dette bidrar til at siktede unndrar seg straff eller strafforfølgning, vil i utgangspunktet kunne rammes. Den alminnelige rettsstridsbegrensningen tilsier likevel at det må gjøres unntak for legitime betalinger som noen er forpliktet til å betale siktede. Den som for eksempel leier bolig av en siktet, eller en arbeidsgiver som skylder siktede feriepengene, må kunne betale husleie og feriepengene straffritt, i hvert fall så lenge pengene betales på vanlig måte til en norsk bankkonto. I slike tilfeller vil politiet kunne sikre at siktede ikke kan benytte pengene til unndragelse gjennom en rettslig begjæring om at siktedes formue settes under forvaltning.

Tilsvarende kan det vanskelig tenkes at straff etter straffeloven §§ 160 annet ledd og 161 første ledd kan komme til anvendelse ved utbetaling av offentlige ytelser som siktede har krav på etter gjeldende regelverk.

3.3 Rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning

---

Etter folketrygdloven § 2-17 første ledd anses ikke vilkårene for medlemskap i trygden oppfylt i tidsrommet en person blant annet sitter i varetekt

eller soner straff. Personer som var medlemmer i trygden da frihetsberøvelsen tok til, opprettholder likevel sitt medlemskap. De kan gis ytelser under frihetsberøvelse i den utstrekning dette følger av de enkelte kapitlene i loven og i den utstrekning medlemskapet omfatter disse ytelsene, jf. forskrift 22. juni 2012 nr. 603 om medlemskap i trygden under fengselsopphold mv. § 4 første ledd.

Folketrygdloven inneholder en rekke regler som suspenderer eller begrenser ytelser under varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv. Begrunnelsen for disse reglene er at det ikke er rimelig at en person skal kunne motta uavkortede ytelser over lang tid, samtidig som institusjonen sørger for nødvendig livsopphold.

Et medlem som sitter i varetekt, soner straff eller utholder særreaksjon har som et utgangspunkt ikke rett etter folketrygdloven på grunnstønad og hjelpestønad ved varig sykdom, skade eller lyte (§ 6-8 første ledd annet punktum), sykepenger (§ 8-54 første ledd), arbeidsavklaringspenger (§ 11-22 første ledd), uføretrygd (§ 12-20 første ledd), ytelser til tidligere familiepleier (§ 16-12 første ledd), ytelser til gjenlevende ektefelle (§ 17-14 første ledd), barnepensjon (§ 18-9 første ledd) og alderspensjon (§§ 19-22 første ledd og 20-23). Bestemmelsen i § 11-22 første ledd vil fra 1. januar 2018 flyttes til § 11-26 første ledd, jf. lov 16. juni 2017 nr. 43 om endringer i folketrygdloven mv.

For uføretrygd, ytelser til tidligere familiepleier, ytelser til gjenlevende ektefelle og alderspensjon følger det av de nevnte bestemmelsene at ytelsene likevel utbetales med 50 prosent dersom vedkommende forsørger barn.

For så vidt gjelder pleiepenger og opplæringspenger heter det at «trygden yter» slike «etter de samme bestemmelsene som sykepenger», jf. folketrygdloven § 9-15 første og annet ledd. Folketrygdloven § 8-54 om bortfall av sykepenger for den som sitter i varetekt, soner straff eller utholder særreaksjon, gjelder dermed tilsvarende for pleiepenger og opplæringspenger.

For andre ytelser etter folketrygdloven er det ikke gitt særskilte regler om suspensjon eller reduksjon for medlemmer som sitter i varetekt, soner straff eller utholder særreaksjon. Dette gjelder for eksempel dagpenger (folketrygdloven kapittel 4), foreldrepenger (folketrygdloven §§ 14-5 følgende) og overgangsstønad (folketrygdloven kapittel 15). Tilsvarende gjelder ytelser etter andre lover, slik som sosialstønad (sosialtjenesteloven), barnetrygd (barnetrygdloven), kontantstøtte (kontantstøtteloven) og pensjon etter Statens pensjonskasseloven. For flere av disse ytelsene vil likevel neppe de generelle vilkårene

for ytelsen være oppfylt dersom medlemmet er varetektsfengslet eller soner straff mv. For eksempel vil en person som gjennomfører straff i fengsel ikke oppfylle kravet om å være reell arbeidssøker.

Folketrygdloven har ingen regler som særskilt begrenser siktedes rett til ytelser utenfor selve varetektsfengslingen eller straffegjennomføringen. Dersom siktede unndrar seg strafforfølgning eller en straffereaksjon, vil vedkommende kunne ha rett til ytelser etter folketrygdloven, forutsatt at vilkårene for ytelsen er oppfylt.

Dersom en siktet som unndrar seg straff eller strafforfølgning mottar offentlige ytelser, kan dette gi opplysninger som kan bidra til å sette politiet i stand til å finne siktede. Offentlige myndigheter kan få utlevert opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten ved dispensasjon fra taushetsplikt, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 fjerde ledd. Dispensasjon kan gis når det er godtgjort at opplysningene er nødvendig for at vedkommende offentlige myndighet skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver. Sosialtjenestelovens bestemmelse om taushetsplikt i § 44 fjerde ledd ble vedtatt endret ved lov 16. juni 2017 nr. 45 om endringer i sosialtjenesteloven. Når endringen trer i kraft 1. januar 2018 kan kommunen uten hinder av taushetsplikten utlevere en tjenestemottakers kontaktopplysninger og opplysninger om mulig oppholdssted, til politiet og kriminalomsorgen. Selv om formålet med sosiale tjenester kunne tale for at personer som er ettersøkt av politiet skal kunne oppsøke sosialtjenesten uten å risikere at deres oppholdssted kan bli røpet, er det ikke ønskelig at sosialtjenesten indirekte hjelper personer med å holde seg skjult for politiet eller kriminalomsorgen. Adgangen til å utlevere opplysninger etter sosialtjenesteloven vil likevel fortsatt være noe snevrere enn etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Dette skyldes de sosiale tjenestenes særpreg som samfunnets siste sikkerhetsnett, jf. Prop. 108 L (2016–2017) punkt 2.6 side 5.

Etter folketrygdloven § 22-18 første ledd første punktum skal utbetalinger skje ved overføring til en bankkonto her i landet, dersom mottakeren har eller oppretter en slik konto. Dersom mottakeren ikke har bankkonto her i landet, velges utbetalingsmåten under hensyn til mottakerens ønske, jf. annet ledd første punktum. Personer som ikke har eller oppretter bankkonto i Norge, kan selv velge hvordan utbetaling skal skje, forutsatt at det dreier seg om en utbetalingsmåte som er i vanlig bruk i slike sammenhenger, jf. forskrift 23. april 1999 nr. 534 om gjennomføringen av folketrygdloven § 22-18 og bidragsinnkrevingsloven § 34 om

utbetalingsmåten for ytelser mv. § 2. Etter forskriften § 3 kan dessuten personer som har en bankkonto i Norge velge en annen utbetalingsmåte, dersom det på grunn av forhold knyttet til dispo-

neringen av kontoen ikke er rimelig å kreve at utbetaling skal skje til den. Slike forhold kan etter forskriften være begrensninger i antall uttak eller at kontoen disponeres i fellesskap med andre.

4 Forslaget i høringsnotatet

Regjeringen la 16. juni 2017 frem en stortingsmelding om eksport av norske velferdsytelser, det vil si utbetaling av trygdeytelser og utdanningsstøtte til personer som oppholder seg i utlandet. Det ble presentert tiltak rettet mot blant annet ytelser til personer som har reist utenlands for å unngå strafferettslig forfølgning, jf. Meld. St. 40 (2016–2017) punkt 6.4.10 side 55:

«Det er anledning til å stanse trygdeytelser til straffedømte personer som bryter vilkårene for prøveløslatelse ved å forlate landet, så fremt det foreligger en rettslig kjennelse for at de skal tilbake til soning.

Personer som har reist utenlands for å unndra seg strafferettslig forfølgning, altså før det har falt dom i saken deres, kan imidlertid i dag fortsette å motta visse trygdeytelser, på samme måte som personer som reiser utenlands av andre grunner.

Etter straffeprosessloven kan det være noe uklart om slike ytelser kan tas under forvaltning. For å hindre at man med finansiering fra trygdesystemet kan unndra seg straffeforfølgning i Norge, utreder Justis- og beredskapsdepartementet muligheten for å fremme et forslag om en endring i straffeprosessloven for å klargjøre at siktedes løpende inntekter, herunder trygdeytelser, i slike tilfeller kan tas under forvaltning.»

Departementet sendte i september 2017 på høring et forslag til endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven. I høringsnotatet tok departementet utgangspunkt i at det er usikkert om en kjennelse som setter siktedes formue under forvaltning, også innebærer at siktede mister rådigheten over løpende offentlige ytelser. Departementet foreslo en endring i *straffeprosessloven § 222* som ville sikre at slike ytelser utbetales til en konto tilsynsmannen har kontroll over:

«Det kan derfor være grunn til å avklare og tydeliggjøre at tilsynsmannen som forvalter en formue som er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, kan gi pålegg om

hvordan forestående betalinger til siktede skal utbetales.»

Forslaget omfattet av retts tekniske og pedagogiske grunner alle inntekter og betalinger til siktede, ikke bare offentlige ytelser.

Folketrygdloven § 22-18 ble foreslått endret for at bestemmelsen ikke skulle gi et misvisende inntrykk av mottakerens rett til å bestemme utbetalingsmåte, i tilfeller hvor formuen er satt under forvaltning. Forslaget presiserte at utbetalinger til personer som har fått satt formuen under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, alltid skal skje til en bankkonto som er utpekt av tilsynsmannen.

Departementet foreslo også, i samråd med Arbeids- og sosialdepartementet, at *retten til visse ytelser etter folketrygdloven* skulle begrenses så lenge mottakerens formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220. Forslaget tok sikte på å unngå at visse offentlige ytelser utbetales så lenge unndragelsen pågår. At siktede ellers ville få tilgang til utbetalte midler når forvaltningen heves etter straffeprosessloven § 222 annet ledd, kunne etter departementets syn redusere de negative konsekvensene av unndragelse og motvirke formålet med forvaltning av siktedes formue. Det ble videre vist til at den som er varetektsfengslet eller gjennomfører straff i fengsel mv., vil få ytelser etter folketrygdloven suspendert eller begrenset:

«Dagens regler innebærer dessuten at personer som unndrar seg en ubetinget fengselsstraff eller varetektsfengsling, vil tape ytelser etter folketrygdloven dersom de møter frem.»

Forslaget ble ansett å være i tråd med Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Det ble også vist til at en siktet som blir frifunnet eller hvor forfølgningen mot ham blir innstilt, kan kreve erstatning for økonomisk tap som følge av strafforfølgning etter straffeprosessloven § 444, dersom vilkårene for dette er oppfylt.

Det ble beskrevet to alternative lovtekniske løsninger for endringene i folketrygdloven. Det

første alternativet innebar en alminnelig bestemmelse i folketrygdloven § 21-9 som ville gitt alle lovens regler om rett til ytelser under varetektsfengsling og straffgjennomføring i fengsel mv., tilsvarende anvendelse. Det andre alternativet innebar tilføyer i hver enkelt av folketrygdlovens bestemmelser om rett til ytelser under varetektsfengsling og straffgjennomføring i fengsel mv.

Det ble videre vist til at det burde etableres rutiner for å sikre at påtalemyndigheten eller tilsynsmannen gir Arbeids- og velferdsetaten nødvendig informasjon om en kjennelse etter straffe-

prosessloven § 220. Selv om departementet antok at det ikke var nødvendig med en lovregulering, ble det beskrevet to alternative lovforslag om dette. Det første var å innta i straffeprosessloven § 221 annet ledd et nytt tredje punktum om at «påtalemyndigheten bør informere offentlig myndighet eller annen tredjeperson om kjennelsen, når dette anses nødvendig». Et annet alternativ var å gi Arbeids- og velferdsetaten hjemmel til å pålegge politiet å gi rutinemessige meldinger om kjennelser etter straffeprosessloven § 220 første ledd, i folketrygdloven § 21-4 femte ledd.

5 Høringsinstansenes syn

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert kriminalitet (Kripos), Det nasjonale statsadvokatembetet, Hordaland statsadvokatembeter, Kriminalomsorgsdirektoratet, Landsforeningen for voldsofre, Oslo politidistrikt, Oslo statsadvokatembeter, Politidirektoratet, riksadvokaten og Stine Sofies Stiftelse støtter forslagene i høringsnotatet. Flere andre høringsinstanser uttaler seg uten å ta stilling til forslagene, men ingen av dem går imot forslagene.

Om begrunnelsen for at siktede bør miste rådigheten over fremtidige utbetalinger når formuen er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, uttaler *Det nasjonale statsadvokatembetet*:

«Embetet er enig i at det er svært uheldig at personer som er dømt eller ettersøkt for grov kriminalitet, mottar trygdeytelser eller pensjon mens de unndrar seg fra straffeforfølgelse eller soning.»

Stine Sofies Stiftelse mener det vil kunne være støtende for fornærmede og pårørende dersom staten finansierer en gjerningspersons mulighet til å unndra seg straff. *Hordaland statsadvokatembeter* kjenner til få eksempler fra sitt distrikt på at forvaltning av formue er benyttet som tvangsmiddel, og antar at en lovendring vil legge til rette for at tvangsmiddelet blir mer relevant og effektivt. Embetet er enig i at det er behov for å klargjøre at ikke-utbetalte trygdeytelser faller inn under straffeprosessloven § 220, og uttaler:

«Etter vår oppfatning er det i tillegg direkte støtende og i strid med den alminnelige rettsfølelsen om en siktet som unndrar seg straff eller straffeforfølgning skal kunne oppebære offentlige trygde- og pensjonsytelser. Slike utbetalinger bidrar til å sette siktede i stand til fortsatt å unndra seg forfølgning og straff.»

Også *riksadvokaten* mener at forslaget om å gi tilsynsmannen kompetanse til å gi pålegg om hvordan fremtidige betalinger til siktede skal foretas, kan være et adekvat virkemiddel for å oppnå kon-

troll over fremtidige utbetalinger til siktede. Riksadvokaten antar likevel at forslaget i praksis vil få en noe begrenset betydning for trygde- og pensjonsytelser, når slike ytelser samtidig foreslås begrenset i tilfeller hvor siktedes formue er satt under forvaltning.

Politihøgskolen har ikke innsigelser til forslaget, men bemerker blant annet at en stans i løpende ytelser kan føre til at siktede ikke bruker bankkort, og at elektroniske spor som kan bidra til å lokalisere siktede med tanke på pågrepelse, dermed vil utebli. Selv om dette kan unngås ved at formuen ikke settes under forvaltning, etterlyses en drøftelse av avveiningen mellom trygdemessig rettferdighet og konsekvens og straffeprosessuell effektivitet.

Oslo politidistrikt beskriver i sin høringsuttalelse en sak hvor en 58 år gammel mann som er tiltalt for seksuell omgang med et barn han hadde omsorg for, unndro seg til Syria i 2014 og deretter fikk satt formuen under forvaltning. Han mottar likevel norsk uføretrygd til sin syriske bankkonto. Om forslagene til lovendringer uttaler Oslo politidistrikt videre:

«Oslo politidistrikt støtter disse forslagene og mener at forslagene vil redusere mulighetene for at etterlyste personer kan lykkes [i] å eksportere velferdsytelser. Dette vil dermed gjøre offentlig forvaltning av formue til et mer robust redskap mot straffeunndragelse.»

Også *Oslo statsadvokatembeter* trekker i sin høringsuttalelse frem en konkret sak som illustrerer behovet for en lovendring. Saken gjaldt en forvaringsdømt som unnvek og tok opphold i Sør-Amerika, uten at tilgangen til offentlige ytelser kunne stanses.

Riksadvokaten anbefaler at det i forbindelse med en endring i straffeprosessloven § 222, vurderes om det er behov for å avklare hvilke formuesgoder, inntekter og ytelser som tas under forvaltning etter straffeprosessloven § 220:

«Da «forvaltning» av en siktedes formuesgoder er en klar inngripen i dennes rett til å råde over

egen økonomi bør bestemmelsen, i tråd med hensynene bak legalitetsprinsippet, ha en presis angivelse av hvilke formuesgoder og eventuell[e] inntekter og/eller ytelser som kan tas under «forvaltning» slik at det skapes klarhet og forutberegnelighet om bestemmelsens rekkevidde.»

Også *Oslo politidistrikt* mener straffeprosessloven § 220 bør endres slik at det avklares at fremtidige, ikke-forfalte offentlige ytelser, omfattes av formuesbegrepet.

Når det gjelder forslaget om begrensninger i trygde- og pensjonsytelser etter folketrygdloven, mener *Riksadvokaten* at dette kan være et adekvat virkemiddel for å unngå at personer unndrar seg straff eller strafforfølgning. *Det nasjonale statsadvokatembetet* mener at en mulighet for siktede til å spare opp midler fra offentlige ytelser, motvirker de negative konsekvensene av unndragelse. Embetet viser til at selv om siktede ikke har tilgang til midlene, vil siktede kunne sette seg i gjeld i visshet om at denne kan innfris med oppsparte midler senere. *Oslo statsadvokatembeter* mener det er grunn til å tro at en adgang til å stanse utbetalinger fra myndighetene og dermed begrense mulighetene for finansiering av livsopphold under unndragelse, kan virke forebyggende.

Politi-høgskolen mener at selv om flere hensyn kan tilsi at den som unndrar seg straff eller strafforfølgning ikke bør stille bedre enn den som er frihetsberøvet hva gjelder offentlige velferdsordninger, burde omfanget av problemet og eventuelle negative virkninger av forslaget vært nærmere utredet.

For så vidt gjelder unndragelse fra straffegjennomføring mener *Kriminalomsorgsdirektoratet* at problemet er nokså omfattende, og viser til at det i dag er oppunder 1000 personer som er innkalt til straffegjennomføring uten å ha møtt. Direktoratet antar at forslaget vil motvirke problemet, idet dagens regler innebærer at domfelte mister trygde- og pensjonsrettigheter ved å møte til straffegjennomføring:

«Dagens regler innebærer at personer som unndrar seg en ubetinget fengselsstraff eller varetektsfengsling, vil tape ytelser etter folketrygdloven dersom de møter frem i fengsel. Her ligger et element av motivasjon for fortsatt unndragelse fra straffegjennomføringen. Kriminalomsorgsdirektoratet ser derfor at forslaget vil gjøre det lettere for kriminalomsorgen å kalle domfelte inn til soning, ved at domfelte som mottar offentlige ytelser i større grad

motiveres til å møte fram til avsoning. Kriminalomsorgsdirektoratet stiller seg følgelig positive til endringen, og understreker at det i dag er oppunder 1000 personer på frifot til tross for innkalling til straffegjennomføring (jf. strprl. § 220's ordlyd «unndrar seg straffens fullbyrding»). Det viser at problemet er nokså omfattende.»

Kriminalomsorgsdirektoratet viser videre til at 45 prosent av disse ikke har norsk fødselsnummer, og mener det har formodningen for seg at de har dratt til sine hjemland og er vanskelig tilgjengelig for norske myndigheter. Direktoratet viser i den forbindelse til kravet i straffeprosessloven § 220 om at siktede som oppholder seg i utlandet skal gis en «oppfordring» om å innfinne seg.

Flere høringsinstanser uttaler seg om hvilke ytelser som omfattes av forslaget. *Det nasjonale statsadvokatembetet* mener at alle offentlige ytelser bør omfattes av forslaget, og uttaler at støtte fra Statens lånekasse for utdanning har vært en finansieringskilde for norske fremmedkrigere som driver terrorvirksomhet i utlandet. Statsadvokatembetet viser også til erfaringer som indikerer at ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten er en viktig inntektskilde for norske fremmedkrigere i Syria og Irak. *Kriminalomsorgen region sørvest* uttaler at blant annet dagpenger ikke ble behandlet i høringsnotatet. *Pensjonskasseforeningen* peker på at forslaget gjelder begrensninger kun i folketrygdlovens ytelser. Foreningen antar at utbetaling av offentlig tjenestepensjon i noen tilfeller kan kompensere for bortfall i ytelser etter folketrygdloven.

Riksadvokaten mener forslaget til begrensninger i offentlige ytelser ikke fremstår som urimelig eller uforholdsmessig, og viser til at begrensningene er sammenfallende med det som gjelder under varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv. etter gjeldende rett. *Det nasjonale statsadvokatembetet* mener forslaget er i tråd med Grunnloven og Norges internasjonale forpliktelser, og mener at forslaget ivaretar siktedes rettigheter og hensynet til kontradiksjon. *Oslo statsadvokatembeter* kan ikke se noe rettssikkerhetsmessige betenkeligheter med de foreslåtte reglene. *Kriminalomsorgen region sørvest* uttaler på sin side at formålet med forslaget synes å være pønalt og mener det bør begrunnes nærmere hvorfor forslaget ikke er i strid med forbudet mot dobbeltstraff.

Det nasjonale statsadvokatembetet, *Kripos*, *Oslo politidistrikt*, *Politidirektoratet* og *riksadvokaten* mener begrensningene i de ulike ytelsene

bør reguleres i hver av de enkelte bestemmelsene i folketrygdloven, i høringsnotatet omtalt som alternativ to. Dette vil best ivareta hensyn til klarhet og forutberegnelighet. *Oslo politidistrikt* uttaler:

«Oslo politidistrikt støtter forslaget om midlertidig bortfall av ytelser, og slutter seg til den begrunnelsen som er gitt i høringsbrevet. Når det gjelder de to alternative lovtekniske gjennomføringsmåtene anbefaler vi alternativ 2, som antas å gi størst grad av klarhet i loven, og tilgjengelighet for saksbehandlere i ulike ledd av velferdsforvaltningen som skal behandle de konkrete sakene.»

Hordaland statsadvokatembeter, Politihøgskolen og Pensjonskasseforeningen foretrekker at reguleringen skjer i én alminnelig bestemmelse, i høringsnotatet omtalt som alternativ én.

Det nasjonale statsadvokatembetet støtter den skisserte muligheten for å lovregulere i straffeprosessloven § 221 at påtalemyndigheten bør informere offentlig myndighet eller annen tredjeperson om kjennelsen, når dette anses nødvendig.

Domstoladministrasjonen har ikke bemerkninger til de enkelte forslagene, men uttaler at en eventuell økning i antallet begjæringer etter straffeprosessloven § 220 som følge av forslaget, ikke vil få noen stor betydning for domstolenes generelle saksavvikling.

Statens sivilrettsforvaltning mener forslagene vil ha meget begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for så vidt gjelder ordningen med erstatning etter strafforfølgning. Sivilrettsforvaltningen mener at siktede som hovedregel vil være nærmest til selv å bære risikoen for økonomisk tap som følge av unndragelsen, og at et erstatningskrav normalt vil bortfalle i sin helhet etter straffeprosessloven § 446.

6 Departementets vurdering

6.1 Betalinger til siktede når formuen er satt under forvaltning

Departementet går inn for å klargjøre i straffeprosessloven at siktede mister rådigheten over forestående betalinger når formuen er satt under forvaltning. Forslaget støttes av alle høringsinstansene som har tatt stilling til det.

Selv om forvaltning av formue ikke har vært et mye benyttet tvangsmiddel hittil, må det virke effektivt i de tilfellene hvor det er nødvendig å bruke det. Det er dessuten ønskelig å legge til rette for at tvangsmiddelet benyttes oftere enn i dag, ettersom det kan bidra til å motvirke unndragelse fra straff og strafforfølgning. Om en begjæring om forvaltning av siktedes formue bør unnlates i enkelte saker hvor bruk av bankkonto eller bankkort kan bidra til å avdekke siktedes oppholdssted, må vurderes konkret av politi og påtalemyndighet.

Behovet for en klargjøring som nevnt knytter seg særlig til offentlige ytelser, slik som trygd og pensjon. Dersom siktede kan råde over hvordan slike ytelser skal utbetales, vil forvaltningen av formuen kunne omgås. Blant annet eksempelet som er trukket frem av *Oslo politidistrikt* i høringen, viser hvor uheldig det kan være.

Ulike privatrettslige krav vil allerede måtte regnes som en del av den «formue» som settes under forvaltning. Av retts tekniske og pedagogiske hensyn er likevel forslaget utformet slik at det omfatter alle krav og betalinger, uansett rettslig grunnlag.

I høringsnotatet var forslaget knyttet til «betalinger» til siktede. For å klargjøre at siktede ikke bare mister rådigheten over ytelser som innfrir betalingsforpliktelser eller ytelser som består av penger, omfattes også «andre overføringer av formuesgoder» til siktede uttrykkelig av forslaget i proposisjonen her.

Departementet fastholder forslaget om å gi tilsynsmannen påleggskompetanse, jf. forslaget til straffeprosessloven § 222 første ledd nytt tredje punktum. Tilsynsmannen kan etter forslaget gi pålegg om hvordan betalinger og andre overføringer av formuesgoder til siktede, skal gjennomføres.

Pålegget kan gjelde både enkeltstående eller løpende utbetalinger eller overføringer. Pålegget kan for eksempel gå ut på at betaling skal skje til en norsk bankkonto som er undergitt forvaltningen. Pålegg kan etter forslaget rettes mot «enhver». Dette innebærer at pålegg kan rettes mot alle som skal foreta en utbetaling eller en overføring til siktede, uansett hvilket rettslig grunnlag betalingen eller overføringen bygger på.

At tilsynsmannen kan gi pålegg som sikrer at siktede ikke råder over forestående betalinger og overføringer, innebærer at slike betalinger og overføringer må anses omfattet av den «formue» som er satt under forvaltning, jf. straffeprosessloven §§ 220 første ledd og 221 første ledd. Departementet er likevel enig med *Oslo politidistrikt* og *riksadvokaten* i at dette bør fremgå mer direkte av loven. Det foreslås derfor presisert i straffeprosessloven § 221 første ledd, som fastsetter at siktede fra kjennelsen mister retten til å råde over «formuen» på annen måte enn ved gjenkallelig testament, at rådighetstapet også omfatter «betalinger og andre overføringer av formuesgoder til siktede». Det vil dermed fremgå uttrykkelig av loven at en kjennelse som setter siktedes formue under forvaltning etter straffeprosessloven § 220 første ledd, også omfatter betalinger og overføringer av formuesgoder til siktede, jf. straffeprosessloven § 221 første ledd.

Dersom siktede har ektefelle eller barn som har krav på underhold, må tilsynsmannen – som etter gjeldende rett – sørge for at slike krav oppfylles med siktedes midler på en egnet måte, jf. punkt 3.1.

Kriminalomsorgsdirektoratet har i høringen påpekt at den som unndrar seg til utlandet kan gjøre seg vanskelig tilgjengelig for norske myndigheter. Direktoratet har pekt på kravet om at siktede som oppholder seg i utlandet skal gis en «oppfordring» om å innfinne seg, før formuen kan settes under forvaltning. Oppfordringen skal gis på den måte «som i hvert tilfælde findes hensigtsmæssigst», jf. domstolloven § 186 første ledd. I kjennelsen fra Borgarting lagmannsrett 5. oktober 2009 (LB-2009-126754), jf. punkt 3.1, la lagmannsretten til grunn at det i den der foreliggende situa-

sjon, «hvor siktede åpenbart unndrar seg kontakt med norske myndigheter», ikke kunne stilles strenge krav til den «oppfordring» som krevdes. Departementet legger uansett til grunn at en oppfordring kan forkynnes ved oppslag på rettsstedet dersom dette er nødvendig, jf. Bøhn, Domstoloven kommentarutgave, andre utgave, note 1 til § 186, side 792. For øvrig krever loven ingen oppfordring dersom unndragelsen skjer ved «flukt», jf. straffeprosessloven § 220 første ledd.

Departementet fastholder forslaget om å endre folketrygdloven § 22-18, slik at utbetaling av ytelser til personer som har fått satt formuen under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, alltid skal skje til en bankkonto som er utpekt av tilsynsmannen. Selv om mange ytelser vil suspenderes eller begrenses etter forslaget til endringer i folketrygdloven, jf. punkt 6.2, vil siktede kunne ha krav på enkelte utbetalinger dersom vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. punkt 3.3. Det samme gjelder dersom siktede har ektefelle eller barn som har krav på underhold, jf. over. I slike tilfeller må utbetaling skje til en konto som tilsynsmannen har utpekt, og som siktede ikke råder over. Tilsvarende plikt gjelder naturligvis for utbetalinger som skjer etter andre lover, samt for andre betalinger og overføringer til siktede. Når folketrygdloven § 22-18 foreslås endret, er det for å unngå at bestemmelsen gir et misvisende inntrykk av mottakerens rett til å bestemme utbetalingsmåte når formuen er satt under forvaltning.

6.2 Suspensjon av eller reduksjon i visse trygde- og pensjonsytelser når formue er satt under forvaltning

Forslaget til endringer i straffeprosessloven §§ 221 og 222 innebærer at en siktet som har fått satt formuen under forvaltning, mister rådigheten over alle forestående betalinger og overføringer av formuesgoder. Dette omfatter også offentlige ytelser som siktede måtte fylle vilkårene for å få utbetalt. Siktede vil dermed ikke direkte kunne finansiere unndragelsen med offentlige ytelser. Slike utbetalinger vil likevel bidra til at siktetes formue øker i den tiden unndragelsen pågår. Dette kan gi siktede trygghet for at det kan være mulig å betale usikrede lån tilbake. Det kan også tjene som uformell sikkerhet for lån, eller gi grunnlag for løfter om gjenytelse for ulike tjenester. Dermed vil siktede indirekte kunne dra nytte av utbetalte ytelser, selv om den direkte tilgangen er avskåret. Siktede vil også få tilgang til utbetalte

midler når forvaltningen senere heves etter straffeprosessloven § 222 annet ledd. Jo lenger siktede har unndratt seg, jo større vil det samlede beløpet av oppsparte offentlige ytelser være. Selv om offentlige ytelser utbetales til en konto siktede ikke har tilgang til, vil slike utbetalinger antakelig lette de negative konsekvensene av unndragelsen og dermed motvirke formålet med forvaltning av formue etter straffeprosessloven.

Som nevnt i punkt 3.3 vil den som er varetektsfengslet eller gjennomfører straff i fengsel mv., måtte tåle at visse ytelser etter folketrygdloven suspenderes eller reduseres. At en siktet har større rett til ytelser etter folketrygdloven når vedkommende unndrar seg enn ved å møte frem, vil også kunne motvirke formålet med å sette formuen under forvaltning.

Det er videre ikke grunn til å utbetale alle former for trygde- og pensjonsytelser når retten har satt mottakerens formue under forvaltning. Siktede har i en slik situasjon ikke lovlig tilgang til ytelser som utbetales, og har dermed ikke et legitimt behov for å få dem utbetalt til en sperret konto. Heller ikke en arbeidstaker vil som regel kunne opprettholde sin vanlige jobb og lønn i forbindelse med unndragelse fra straff eller strafforfølgning.

Departementet fastholder etter dette at visse trygde- og pensjonsytelser suspenderes eller reduseres for siktede som har fått satt formuen under forvaltning. Forslaget støttes av alle høringsinstansene som har tatt stilling til det.

For at ytelsene skal suspenderes eller reduseres etter forslaget må mottakerens formue være satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220. Dette sikrer en betryggende og rettssikker prosess. Forvaltning av formue kan bare besluttes dersom retten har vurdert at inngrepet ikke er uforholdsmessig overfor siktede, jf. straffeprosessloven § 170 a annet punktum. Vilkårene i straffeprosessloven § 220 innebærer videre at siktede må ha unndratt seg en straffedom eller en siktelse som gjelder lovbrudd av et visst alvor. Dermed vil antakelig forvaltning av formue ofte benyttes overfor personer som skulle ha gjennomført fengsels- eller forvaringsstraff eller vært varetektsfengslet, og som i så fall ville fått ytelser etter folketrygdloven suspendert eller redusert på samme måte.

Forslaget vil omfatte alle situasjoner hvor siktetes formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven. Det vil si både hvor en siktet unndrar seg forfølgning på etterforskningsstadiet og hvor domfelte unndrar seg idømt straff, uansett om straffegjennomføring er påbegynt eller

ikke. Også unndragelse som skjer i forbindelse med prøveløslatelse omfattes.

Forslaget gis samme rekkevidde som de eksisterende reglene i folketrygdloven som suspenderer eller reduserer ytelser under varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv. Det vil si at forslaget ikke får anvendelse på ytelser som i dag ikke har slike særregler, jf. punkt 3.3. Hvorvidt en mottaker som unndrar seg straff eller strafforfølgning har krav på å få utbetalt slike ytelser, vil bero på om vilkårene for den aktuelle ytelsen er oppfylt i en slik situasjon. For eksempel vil neppe en person som unndrar seg straff eller strafforfølgning, fylle kravet om å være reell arbeidssøker. Eventuelle utbetalinger vil uansett omfattes av forslaget til endringer i straffeprosessloven §§ 221 og 222 samt folketrygdloven § 22-18, og bli utbetalt til en konto tilsynsmannen har kontroll over, jf. punkt 6.1. Siktede vil dermed ikke få tilgang til eventuelle utbetalinger. Hvorvidt flere offentlige velferdsytelser bør omfattes av regler om suspensjon eller reduksjon ved varetektsfengsling, straffegjennomføring i fengsel og unndragelse, vil departementet vurdere å komme tilbake til på et senere tidspunkt.

At forslaget gis samme rekkevidde som de eksisterende reglene som suspenderer eller reduserer ytelser under varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv., innebærer at enkelte ytelser kan bli utbetalt med 50 prosent dersom mottakeren forsørger barn, jf. punkt 3.3. Eventuelle slike utbetalinger vil omfattes av forslaget til endringer i straffeprosessloven §§ 221 og 222 samt folketrygdloven § 22-18, og bli utbetalt til en konto tilsynsmannen har kontroll over, jf. punkt 6.1. På samme måte som i dag vil det være opp til tilsynsmannen å avgjøre på hvilken måte siktedes midler skal gjøres tilgjengelig for å dekke krav på underhold, jf. punkt 3.1.

En person som mottar både ytelser etter folketrygdloven og offentlig tjenstepensjon, vil i noen tilfeller få ytelsene samordnet, jf. Statens pensjonskasseloven § 4 og reglene i samordningsloven. Dette gjelder alderspensjon, men også i noen tilfeller ektefellepensjon. *Pensjonskasseforeningen* har stilt spørsmål ved om offentlig tjenstepensjon i slike tilfeller vil kunne kompensere for at folketrygdens ytelser suspenderes eller reduseres etter forslaget. Departementet bemerker at den utbetalte tjenstepensjonen etter gjeldende rett ikke øker som følge av at folketrygdens ytelser faller bort eller reduseres ved varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv., men beregnes som om folketrygdens pensjon ble utbetalt fullt ut. Det vises til rundskriv nr. 15 til

samordningsloven, samlerundskriv om samordning av pensjons- og trygdeytelser (R80-15-H90), punkt 10.1.1. Tilsvarende vil gjelde for forslaget her, som dermed vil få virkning også for siktede som mottar offentlig tjenstepensjon. For øvrig vil den utbetalte offentlige tjenstepensjonen ikke reduseres som følge av forslaget, i likhet med det som i dag gjelder ved varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv. Det som måtte bli utbetalt av offentlig tjenstepensjon vil imidlertid være omfattet av en forvaltning av formue, slik at siktede ikke vil ha tilgang til slike midler så lenge unndragelsen pågår, jf. forslaget til endringer i straffeprosessloven §§ 221 og 222.

I høringen ble det foreslått to alternative lovtekniske løsninger. Departementet går inn for det som i høringen ble omtalt som alternativ to, og foreslår en særregulering for hver av de ytelsene som omfattes av forslaget. En alminnelig bestemmelse ville nok ha gitt en tilstrekkelig lovregulering, men en særregulering er likevel best egnet til å ivareta hensyn til klarhet og forutberegnelighet. Dette vil også gi en tilsvarende regulering som i de nåværende reglene som gjelder for varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv. Det foreslås derfor endringer i folketrygdloven §§ 6-8 (grunnstønad og hjelpestønad ved sykdom, skade eller lyte), 8-54 (sykepenger), 11-26 (arbeidsavklaringspenger, slik denne vil lyde fra 1. januar 2018, jf. lov 16. juni 2017 nr. 43 om endringer i folketrygdloven mv.), 12-20 (uføretrygd), 16-12 (ytelser til tidligere familiepleier), 17-14 (ytelser til gjenlevende ektefelle), 18-9 (barnpensjon), samt 19-22 og 20-23 (alderspensjon). Pleiepenger og opplæringspenger omfattes av endringen i § 8-54, jf. § 9-15 første og annet ledd.

For at de foreslåtte begrensningene i visse trygde- og pensjonsytelser skal virke effektivt, må Arbeids- og velferdsetaten bli kjent med en kjennelse om forvaltning av formuen til en mottaker av slike ytelser. Det kan blant annet skje ved at påtalemyndigheten tinglyser kjennelsen, jf. straffeprosessloven § 221 annet ledd, ved at tilsynsmannen informerer relevante offentlige myndigheter og tredjepersoner, samt ved at politi og påtalemyndighet etablerer tilstrekkelige rutiner for at slik informasjon blir gitt. Departementet er likevel enig med *Det nasjonale statsadvokatembetet* i at det er hensiktsmessig å fastsette i lov at påtalemyndigheten bør informere offentlig myndighet eller annen tredjeperson om kjennelsen, når dette anses nødvendig. Dette vil sikre at Arbeids- og velferdsetaten får nødvendig informasjon, samt bidra til å gjøre kjennelsen kjent for andre offentlige

myndigheter og tredjeparter som politiet måtte være kjent med at vil kunne foreta utbetalinger eller overføringer til siktede.

6.3 Inngrepet er rimelig, nødvendig og forholdsmessig, og i tråd med EMK og Grunnloven

Hvorvidt det foreligger grunnlag for å ta siktedes formue under forvaltning og hvor lenge en slik forvaltning opprettholdes, er opp til siktede selv. Så snart siktede møter frem for politiet, vil forvaltningen heves, jf. straffeprosessloven § 222 annet ledd. Siktede vil da igjen råde over formuen, herunder betalinger og andre overføringer av formuesgoder, og få tilgang til utbetalinger som måtte ha funnet sted i løpet av forvaltningen. Fra samme tid vil siktede igjen kunne ha krav på offentlige ytelser som måtte ha vært suspendert eller redusert etter forslaget her, jf. punkt 6.2, forutsatt at vilkårene som gjelder for den aktuelle ytelsen er oppfylt.

For så vidt gjelder forslaget i punkt 6.2 setter Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) visse begrensninger for i hvilken utstrekning myndighetene kan gjøre inngrep i trygde- og pensjonsrettigheter.

EMD har lagt til grunn at pensjonsrettigheter faller innenfor vernet etter EMK tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 (heretter P1-1). P1-1 fastslår i første ledd prinsippet om respekt for eiendomsretten og oppstiller vilkår for fratakelse av eiendom. Suspendasjon av eller reduksjon i en pensjonsytelse kan utgjøre et inngrep i eiendomsretten, jf. dom 14. juni 2016, Philippou mot Kypros (app. no. 71148/10). P1-1 avskjærer likevel ikke enhver reduksjon eller endring i en pensjon eller, i særlige tilfeller, et fullstendig tap av pensjonsrettigheter, jf. avvisningsavgjørelse 18. oktober 2005, Banfield mot UK (app. no. 6223/04) og den nedenfor nevnte kammeravgjørelsen i Azinas mot Kypros. Staten vil ha en skjønnsmargin i vurderingen av hvilke inngrep som kan gjøres i pensjonsrettigheter. I hvilken grad inngrep i pensjonsrettigheter krenker P1-1 vil i hovedsak bero på om det i den konkrete saken er truffet «a fair balance» – en rimelig balanse – «between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights,» jf. f.eks. dom 20. juni 2002, Azinas mot Kypros (app. no. 56679/00), kammeravgjørelsen, avsnitt 43. Hvorvidt en rimelig balanse er truffet, må avgjøres ut fra en forholdsmessighetsvurdering.

Formålet med å suspendere eller redusere ytelser etter folketrygdloven så lenge siktedes formue er satt under forvaltning, er todelt. Dels vil det være egnet til å gi et mer effektivt tvangsmiddel mot unndragelse fra straff og strafforfølgning, dels er det ikke grunn til å utbetale ytelser som siktede uansett ikke skal disponere, jf. punkt 6.2.

Forholdsmessigheten sikres blant annet ved de vilkår som straffeprosessloven stiller for å sette siktedes formue under forvaltning og de saksbehandlingsregler som gjelder, jf. punkt 6.2. For eksempel må retten ikke finne inngrepet uforholdsmessig i det enkelte tilfellet, jf. straffeprosessloven § 170 a.

Så lenge siktedes formue er under forvaltning, representerer ikke en suspensjon av eller reduksjon i trygde- og pensjonsytelser et inngrep i siktedes legitime muligheter til å sørge for sitt løpende personlige underhold. Når formuen er satt under forvaltning skal ikke siktede disponere over inntående på bankkonti, herunder eventuelle trygde- eller pensjonsytelser som ellers måtte ha blitt utbetalt.

Det er når formuesforvaltningen heves, jf. straffeprosessloven § 222 annet ledd, at tapet av trygde- og pensjonsytelser vil være mest følbart. Dersom trygde- og pensjonsytelser har vært suspendert eller redusert som følge av at siktede har unndratt seg straff eller strafforfølgning, vil siktede ha tapt pengene som ikke kom til utbetaling. Hvor lenge unndragelsen varer og dermed hvor hardt den siktede rammes, beror likevel i første rekke på siktede selv. Rimeligheten i å suspendere eller redusere ytelsene må sees i lys av at siktede når som helst kan få forvaltningen hevet ved å møte frem, jf. straffeprosessloven § 222 annet ledd.

Det er også relevant at utbetalingene som går tapt i den perioden siktedes formue er satt under forvaltning, som regel ikke vil være nødvendige for siktedes underhold etter at forvaltningen er hevet. Siktede vil da på nytt kunne være berettiget til å motta ytelser, eventuelt være sikret livsopp- hold i fengsel.

Etter straffeprosessloven § 444 kan dessuten en siktet kreve erstatning for økonomisk tap som følge av strafforfølgning, blant annet dersom han blir frifunnet eller forfølgningen mot ham blir innstilt. Departementet er likevel enig med *Statens sivilrettsforvaltning* i at erstatning ofte må falle bort når siktede har unndratt seg strafforfølgning, jf. straffeprosessloven § 446. Ordningen vil likevel fungere som en sikkerhetsventil dersom det helt unntaksvis vil være urimelig at siktede taper

trygde- og pensjonsytelser som følge av å ha unndratt seg strafforfølgning.

Etter dette mener departementet at et midlertidig tap av rettigheter etter folketrygdloven, så lenge mottakerens formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, er i tråd med EMK P1-1.

Regler om suspensjon av eller reduksjon i alderspensjon eller uføretrygd vil også kunne berøre tilbakevirkningsforbudet i Grunnloven § 97. Etter departementets syn innebærer likevel forslaget ikke et tilbakevirkende inngrep i en rettsposisjon, idet rettsposisjonen vil bestå uendret såfremt man ikke i fremtiden unndrar seg straff eller strafforfølgning, eventuelt at man avslutter en pågående unndragelse. Tilsvarende gjelder forslaget til endringer i straffeprosessloven §§ 221 og 222, samt folketrygdloven § 22-18. Når lovendringene settes i kraft vil de få virkning også for unndragelser som allerede pågår da. Der som siktedes formue settes under forvaltning, vil videre utbetalinger av offentlige ytelser kunne suspenderes eller begrenses og tilsynsmannen vil kunne gi pålegg som avskjærer siktedes tilgang til betalinger som måtte finne sted. Tilsvarende gjelder hvor siktedes formue allerede er satt under forvaltning når loven trer i kraft. I slike tilfeller bør det likevel begjæres ny kjennelse etter straffeprosessloven § 220, for å sikre kontradiksjon og en rettslig prøving av forholdsmessigheten i inngrepet.

Forslaget aktualiserer ikke Grunnloven § 96 første ledd om at ingen kan straffes uten etter dom, idet det ikke er tale om en straffereaksjon.

Forslaget krenker heller ikke retten til sosial trygghet i FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) artikkel 9. Det kan for såvidt vises til drøftelsen av inngrepets forholdsmessighet etter P1-1 over. Det vises for øvrig til Lovavdelingens uttalelse 17. desember 2010 (JDLOV-2010-3126).

Som i høringsnotatet legger departementet til grunn at forbudet mot dobbeltstraff i EMK tilleggsprotokoll 7 artikkel 4 (heretter P7-4) nummer 1, ikke er til hinder for forslaget. *Kriminalom-*

sorgen Sør Vest har etterlyst en nærmere redegjørelse for dette standpunktet. I Rt. 2012 s. 1051 avsnitt 29 gir Høyesterett følgende oppsummering av innholdet i P7-4 nummer 1:

«Av EMDs praksis kan det utledes flere kumulative vilkår for at en ny sak skal bli ansett som en ulovlig gjentatt straffeforfølgning: Det må dreie seg om to saker som er straffesaker i P7-4s forstand, de må knytte seg til samme straffbare forhold og samme rettssubjekt, den første avgjørelsen må være endelig, og behandlingen i den andre saken må innebære gjentatt forfølgning, se Høyesteretts avgjørelse 13. juni 2012 (HR-2012-1228-A) avsnitt 13 med videre henvisning.»

Selv om skjellig grunn til mistanke for et straffbart forhold er en forutsetning for å sette siktedes formue under forvaltning, innebærer verken forvaltningen eller begrensninger i visse ytelser etter folketrygdloven en forfølgning av selve det straffbare forholdet. Forvaltningen og begrensningene i visse offentlige ytelser retter seg mot unndragelsen. Det kan vises til at EMD i Zolotukhin-saken har lagt til grunn at P7-4 forbyr «the prosecution or trial of a second «offence» in so far as it arises from identical facts or facts which are substantially the same» (app. no. 14939/03 avsnitt 82). Kjennelsen i Rt. 2003 s. 264, som Kriminalomsorgen Sør Vest nevner i sin høringsuttalelse, gjelder utestenging fra dagpenger på grunn av det samme faktiske forhold som den senere straffesaken gjaldt (kjennelsen avsnitt 44). En suspensjon av visse ytelser etter folketrygdloven vil derimot ikke utgjøre en gjentatt forfølgning av det forhold siktede allerede måtte være straffedømt for, og en etterfølgende straffedom vil heller ikke innebære en gjentatt forfølgning av den unndragelsen som måtte ha ledet til at siktedes formue ble satt under forvaltning. Departementet finner derfor ikke grunn til å ta stilling til om suspensjon av visse ytelser etter folketrygdloven som foreslått her, i noen tilfeller kan måtte anses som straff i P7-4s forstand.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte endringene i straffeprosessloven vil kunne føre til at forvaltningsinstituttet blir mer brukt enn i dag. Dette vil kunne gi noe merarbeid for påtalemyndighet og domstoler, men konsekvensene anses ikke å være vesentlige. Det vil også kunne innebære flere forvaltningsoppdrag og oppnevnte tilsynsmenn. Dette vil likevel ikke ha nevneverdige konsekvenser for det offentlige, idet kostnadene ved forvaltningen som den klare hovedregel må bæres av siktede selv, jf. lov om forsvunne personer § 6 og vergemålsloven § 96 annet ledd.

En suspensjon i offentlige ytelser i tråd med forslaget til endringer i folketrygdloven, vil på den annen side kunne føre til besparelser for det offentlige.

Samlet antas forslagene ikke å ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Eventuelle merutgifter dekkes innenfor de respektive departementenes gjeldende budsjett-rammer.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene

8.1 Til endringene i straffeprosessloven

Til § 221:

Endringen i *første ledd* presiserer at når siktede mister rådigheten over formuen, omfatter dette også «betalinger og andre overføringer av formuesgoder til siktede». Vilkåret skal forstås på samme måte som i forslaget til § 222 første ledd tredje punktum. Endringen presiserer at «formuen» omfatter alle former for forestående eller pågående utbetalinger og andre overføringer av formuesgoder, uansett hvilket rettslig grunnlag de bygger på.

Se for øvrig punkt 6.1.

Annet ledd tredje punktum fastsetter at påtalemyndigheten skal informere offentlig myndighet eller annen tredjeperson om kjennelsen, når dette anses nødvendig. Dette er ment å sikre at Arbeids- og velferdsetaten ikke utbetaler mer enn mottakeren har krav på, og å bidra til å gjøre kjennelsen kjent for annen offentlig myndighet og andre tredjeparter som politiet måtte være kjent med at vil kunne foreta utbetalinger eller overføringer til siktede.

Se for øvrig punkt 6.2.

Til § 222:

Endringen i *første ledd tredje punktum* gir tilsynsmannen kompetanse til å gi enhver pålegg «om hvordan betalinger og andre overføringer av formuesgoder til siktede skal gjennomføres».

Pålegg kan etter forslaget rettes mot «enhver». Pålegg kan for eksempel rettes mot offentlig myndighet, en arbeidsgiver, et forsikringselskap, en kontraktsmotpart eller andre privatpersoner.

Pålegget kan gjelde alle former for utbetalinger eller andre overføringer av formuesgoder, uansett hvilket rettslig grunnlag de bygger på. Det kan gis pålegg ved for eksempel utbetaling av offentlige ytelser, tilbakebetaling av for mye innbetalt skatt, utbetaling av lønn eller feriepenger, tilbakebetaling eller utbetaling av lån, betaling av vederlag for kjøp eller leie, gjennomføring av et

arveoppgjør og så videre. Også en gavegiver må respektere pålegg om hvordan en gave skal oppfylles.

Pålegget kan gjelde overføring av alle typer formuesgoder, herunder penger, verdipapirer eller gjenstander.

Pålegget kan blant annet gå ut på at en betaling skal skje ved bankoverføring til en bestemt konto, at verdipapirer skal overføres på en bestemt måte, eller at et løsøre skal overgis til tilsynsmannens varetekt.

Utbetaling eller overføring i strid med et pålegg etter denne bestemmelsen, kan etter omstendighetene straffes etter straffeloven §§ 160 eller 161.

Se for øvrig punkt 6.1.

8.2 Til endringene i folketrygdloven

Til §§ 6-8, 8-54, 11-26, 12-20, 16-12, 17-14, 18-9, 19-22 og 20-23:

Endringene innebærer at de nåværende reglene om suspensjon av og reduksjon i ytelser under varetektsfengsling og straffegjennomføring i fengsel mv., gis tilsvarende anvendelse dersom mottakerens formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

Dette får betydning for følgende ytelser: grunnstønad og hjelpestønad ved sykdom, skade eller lyte (§ 6-8 første ledd tredje punktum og annet ledd), sykepenger (§ 8-54 første ledd annet punktum og tredje ledd første punktum), pleiepenger og opplæringspenger (§ 9-15 første og annet ledd, jf. § 8-54), arbeidsavklaringspenger (§ 11-26 første ledd annet punktum, slik denne vil lyde fra 1. januar 2018, jf. lov 16. juni 2017 nr. 43), uføretrygd (§ 12-20 første ledd tredje punktum og annet ledd), ytelser til tidligere familiepleier (§ 16-12 første ledd tredje punktum og annet ledd), ytelser til gjenlevende ektefelle (§ 17-14 første ledd tredje punktum og annet ledd), barnepensjon (§ 18-9 første ledd annet punktum og annet ledd) og alderspensjon (§§ 19-22 første ledd tredje punktum og annet ledd og 20-23 første ledd tredje punktum og annet ledd).

For ordens skyld presiseres at reglene i §§ 6-8 tredje til sjette ledd, 8-54 annet ledd og tredje ledd

annet punktum, 11-26 (slik denne vil lyde fra 1. januar 2018, jf. lov 16. juni 2017 nr. 43) første ledd tredje punktum og annet ledd, 12-20 tredje ledd, 16-12 tredje ledd, 17-14 tredje ledd, 18-9 tredje ledd, 19-22 tredje ledd og 20-23 tredje ledd, ikke gjelder når ytelsen er suspendert eller redusert som følge av at formuen er satt under forvaltning.

For uføretrygd, ytelser til tidligere familiepleier, ytelser til gjenlevende ektefelle og alderspensjon følger det av de nevnte bestemmelser at ytelsene likevel utbetales med 50 prosent dersom vedkommende forsørger barn. Slike utbetalinger skal skje til en konto her i landet som er utpekt av tilsynsmannen, jf. forslaget til § 22-18 første ledd femte punktum. Som etter gjeldende rett blir opp til tilsynsmannen å avgjøre på hvilken måte utbetalte ytelser gjøres tilgjengelig for å dekke krav på underhold.

Se for øvrig punkt 6.2.

Til § 22-18

Tilføyelsen i *første ledd femte punktum* presiserer at dersom mottakerens formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, skal alle utbetalinger skje til en bankkonto her i landet som er utpekt av den rettsoppnevnte tilsynsmannen, jf. forslaget til straffeprosessloven § 222 første ledd tredje punktum.

Se for øvrig punkt 6.1.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i straffeprosessloven og folketrygdloven (tilgang og rett til offentlige ytelser ved unndragelse fra straff eller strafforfølgning)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 221 første ledd skal lyde:

Fra kjennelsen mister siktede retten til å rå over formuen, *herunder betalinger og andre overføringer av formuesgoder til siktede*, på annen måte enn ved gjenkallelig testament.

§ 221 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Påtalemyndigheten informerer offentlig myndighet eller annen tredjeperson om kjennelsen når dette anses nødvendig.

§ 222 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Tilsynsmannen kan gi enhver pålegg om hvordan betalinger og andre overføringer av formuesgoder til siktede skal gjennomføres.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 6-8 første ledd tredje punktum skal lyde:
Første og andre punktum gjelder også ved opphold i tilsvarende institusjon eller anstalt i utlandet, og *dersom medlemmets formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.*

§ 6-8 annet ledd skal lyde:

Stønaden faller bort fra og med kalendermåneden etter at oppholdet *eller forvaltningen av formue* tar til, hvis ikke noe annet blir bestemt i medhold av fjerde, femte eller sjette ledd. Når medlemmet blir skrevet ut fra institusjonen/boligen *eller forvaltningen heves*, utbetales det igjen stønad fra og med kalendermåneden etter *dette tidspunkt* dersom medlemmet fortsatt fyller vilkårene for rett til stønad.

§ 8-54 første ledd nytt annet punktum skal lyde:
Det samme gjelder dersom medlemmets formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 8-54 tredje ledd første punktum skal lyde:

Dersom medlemmet er arbeidsufør ved løslatelsen *eller når forvaltningen heves*, skal arbeids- og inntektsforholdene på innsettelsestidspunktet *eller tidspunktet forvaltningen ble besluttet* legges til grunn.

I § 11-26, som endret ved lov 16. juni 2017 nr. 43 om endringer i folketrygdloven mv., skal første ledd annet punktum lyde:
Det samme gjelder dersom medlemmets formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

Nåværende annet punktum blir tredje punktum.

§ 12-20 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Det samme gjelder fra og med andre måned etter at en persons formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 12-20 annet ledd skal lyde:

Fra og med kalendermåneden vedkommende blir løslatt *eller forvaltningen heves*, ytes det uføretrygd etter lovens vanlige bestemmelser.

§ 16-12 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Det samme gjelder fra og med andre måned etter at en persons formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 16-12 annet ledd skal lyde:

Fra og med kalendermåneden vedkommende blir løslatt *eller forvaltningen heves*, gis ytelser til tidligere familiepleier etter lovens vanlige bestemmelser.

§ 17-14 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Det samme gjelder fra og med andre måned etter at en persons formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 17-14 annet ledd skal lyde:

Fra og med kalendermåneden vedkommende blir løslatt *eller forvaltningen heves*, gis ytelser til gjenlevende ektefelle etter lovens vanlige bestemmelser.

§ 18-9 første ledd nytt annet punktum skal lyde:
Det samme gjelder fra og med andre måned etter at en persons formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 18-9 annet ledd skal lyde:

Fra og med kalendermåneden vedkommende blir løslatt *eller forvaltningen heves*, ytes det barnepensjon etter lovens vanlige bestemmelser.

§ 19-22 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Det samme gjelder fra og med andre måned etter at en persons formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 19-22 annet ledd skal lyde:

Fra og med kalendermåneden vedkommende blir løslatt *eller forvaltningen heves*, ytes det alderspensjon etter lovens vanlige bestemmelser.

§ 20-23 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Det samme gjelder fra og med andre måned etter at en persons formue er satt under forvaltning etter straffeprosessloven § 220.

§ 20-23 annet ledd skal lyde:

Fra og med kalendermåneden vedkommende blir løslatt *eller forvaltningen heves*, ytes det alderspensjon etter lovens vanlige bestemmelser.

§ 22-18 første ledd nytt femte punktum skal lyde:
Har retten besluttet å sette mottakerens formue under forvaltning etter straffeprosessloven § 220, skal betaling skje til en bankkonto her i landet som er utpekt av den rettsoppnevnte tilsynsmannen, jf. straffeprosessloven § 222 første ledd.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette de enkelte bestemmelsene i kraft til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

